

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ADVERTENTIE:
 25 cents de regel.
 35 cents de regel.

DIENSTEN VERBODEN:
 Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.

(Verschijnende driemaal in de week: Dinsdag, Donderdag en Zaterdag.)

Het Koninklijk Besluit van

den 31 Maart 1846.

Wij, in ons Koninklijk Besluit van den 31 maart 1846, hebben de Regering ernstig, zich niet door den invloed der harstigten te laten vervoeren, doof te blijven voor de misstanden, maar door een moedig, regtvaardig en onpartijdig oordeel te laten wedervaren, waar rust en eensgezindheid in het bestuur van de Kerk, en in de beschouwingen, waarin de roekeloosheid van de Gouverneurs-Generaal de regering gebracht had, verdedigden, en vragen wij steeds, regt niets anders dan regt. Daartoe strekten al onze waarschuwingen tegen eene partij, die geen ander doel kennende, dan eigenbelang en ontdrukking der Kerk, onregt regt noemen, zoodra deze beide doeleinden of slechts een derzelve bereikt kan worden, daartoe geene kuitprijen, geenen aanspraken, geene bedreigingen, en zelfs den laster niet sparende, ofschoon overtuigd van den goeden wil der meeste leden der Regering, ofschoon vooral overtuigd van de diepe regtvaardigheid en ridderlijkheid des geëerbiedigden en hooggeachtten, deed eene droevige ervaring van het ons wederom vreezen, dat de partij, die genoeg zou zijn, om de wettigheid, de regtvaardigheid, door schrikbeelden te drukken en het onrecht, op den troon te zetten. Hoe meer wij vasten onwettigheid, dat de partij aan het woelen was, te dringender werden onze vertoogen, te ernstiger onze waarschuwingen, te bewimpelder onze uitdrukking van het geen

wij verwachteden en vreesden, indien onze verwachting, mocht scherpveld worden. Het aantal achtbare stemmen, voegden zich bij de onze en stredden met ons den goeden strijd: eenparigheid was hier het criterium der catholijke publieke opinie.

Wij praten een openlijke demonstratie, ter vereering van den banneling en ter uitdrukking tevens van de gemoedsgesteldheid der catholijke burgers van den Staat; en onze roepstem werd gehoord op eene wijze, zoo als wij nauwelijks hadden durven verwachten van de laauwheid, de vreesachtigheid, ja de onverschilligheid, welke wij helaas! tot heden onder de catholijken van ons vaderland maar al te zeer betreurd en bejammerd, hebben. Wij erlangden tot onze onuitspreklijke vreugd, de overtuiging, dat het moedend ontzag, aan eenen waardigen Kerkvoogd aangedaan, eenen electriek schok had te weeg gebracht, die de catholijken, althans een groot deel, uit een noodlottigen slaap gewekt had. Wij verheugden ons daarover en dankten de Voorzienigheid, die, zoo als wij nog kortelings geleden opmerkten, uit het kwade dat zij toelaat, steeds het goede weet te bewerken, wanneer de mensch, door zijne eigene handelingen, zich daarvan waardig maakt.

En wat is het gevolg van dit alles geweest? Catholijken! Gij hebt in ons vorig nummer de blinde tijding kunnen lezen. Zijne Majesteit ontegeerbiedigde, onze regtvaardige Koning heeft aan de eenparige roepstem van een miljoen zijner onderdanen regt gegeven. Hij heeft intriganten, onregt- en onwaarheid-predikers van zich afgestooten, en regt en wettig gezag gehandhaafd en aan het onregt de schandvlek op het voorhoofd gedrukt. Hij heeft het gezag en de magt geëerbiedigd van den Kerkvoogd, die van God gezag en magt ontvangen en in wien Hij dat gezag en die magt erkend had, en den verwaten Gouverneur-Generaal de tjaar, die hij zoo wederregtelijk en zoo roekeloos op zijn eigen ongewijd voorhoofd geplaatst had, er weder, krachtens zijn Koninklijk gezag, afgerukt.

Gij weet het immers, catholijken, Mgr. Grooff had, gebruik makende van het gezag, waarmede hij door God bekleed was, en met hetwelk hij, onder erkenning van hetzelve van de zijde der tijdelijke magt, naar Oost-Indie was gegaan, om het belee op zich te nemen van dat gedeelte der kudde des Heeren, en de stem zijns bisschoppelijken geweens involgende, drie

wederspannige priesters in hunne bediening geëehorst. De Gouverneur-Generaal, bedwelmend door de uitgebreide magt, welke hij bezat, en nog meehingende te bezitten, trok partij voor de wederspannigen; vorderde van Mgr. Grooff, dat deze de uitgevaardigde suspensie zou intrekken; bande den kerkvoogd omdat hij aan deze even dwaze als wederregtelijke vordering geen gevolg wilde geven; en benoemde, zich een gezag aanmatigende, dat geene tijdelijke magt bezitten kan, de gesuspendeerde priesters tot de geestelijke herderlijke bediening. Maar wat doet de regtvaardige Vorst? In Mgr. Grooff de magt en het gezag eerbiedigende, die aan zijne hooge waardigheid, en goddelijke zending verbonden zijn en waarin Hij zelf hem erkend had, handhaaft Hij hem in dezelve, door aan de wederspannige priesters, die door het vonnis hunner wettige kerkelijke overheid getroffen, kerkelijk geene wettige herderlijke bediening meer kunnen uitoefenen, ook het tijdelijk kenmerk, hun door de tijdelijke magt geschonken, van geestelijken in de Oost-Indien, te ontnemen en hen alzoo ook voor de burgerlijke wet tot de herderlijke bediening onbekwaam te maken en van al de regten en voordeelen te berooven, welke de tijdelijke magt aan die bediening verknocht had.

Dit is consequent, dit is regtvaardig, zult gij zeggen. Ja het is zulks! Doch, hoeveel inconsequentien, hoeverre onregtvaardigheden hebben wij nog niet te betreuen, die zeer zeker niet zouden bestaan, indien onze regtgeaarde en regtschape Koning in alles naar zijn hart kon handelen, zonder omgeven te zijn van eene vijandige partij, die zijn gemoed door schrikbeelden verontrust, zijner regtvaardigheid door bedreigingen en lasterlijke aantijgingen vrees aanjaagt en hem zelfs door de brutaalste tegenkantingen in de onmogelijkheid stelt het goede te doen, wat hij zoo zeer verlangt. (Om hiervan overtuigd te zijn, nemen slechts de brochure, aangekondigd door de Catholijke Nederlandsche Stemmen in het laatste nummer, en waarvan de geabonneerden van dat geacht Tijdschrift een exemplaar gratis ontvangen hebben: *Wat kan een mensch al niet overkomen, ofte. Phantasie en Waarheid.*)

En wie weet, welke thans weder de uitkomst zou geweest zijn, indien de catholijken den strijd niet aanvaard hadden tegen die vijandige partij, door de regten der waarheid en regtvaardigheid, eenparig en met warmte te be-

pleiten voor den Koning, op Wienharme laatste loop, gevestigd was; indien zij, in plaats van zulks te doen, onverschillig en laauwhartig den loop der gebeurtenissen hadden afgezien en daardoor in de partij van Mgr. Grooff te meer hadden aan de hand gegeven, die niet in gebreke zou zijn gebleven, dit stilzigen te doen voorkomen als overtuiging van onrecht aan de zijde van Mgr. Grooff.

En de demonstratie? Was deze voorbarig? Is deze thans doelloos geworden? O neen! Geen van beiden. Welke ook de uitkomst der overwegingen van de Regering mocht geweest zijn, Mgr. Grooff is en blijft altijd de hulde van Nederlands Catholijken waardig. Die hulde komt hem in allen gevalle toe; alleen konden de omstandigheden aan die hulde eene verschillende gedaante geven. Had de Koning, tegen alle verwachting in, aan het werk der ongerechtigheid zijns plaatsbekleeders in Java de kroon opgezet, dan ware die hulde gepaard gegaan met een pijnlijk gevoel van geleden onrecht, zoo wel aan de zijde des hulde-ontvangenden prelaats, als aan die der hulde-aanbrengende catholijken; het hulde-bewijs ware tevens een krachtig protest tegen het gepleegd onrecht geweest. Nu echter verkrijgt de hulde eene verblijdende, eene troostvolle gedaante. Bij het gevoelen, dat de Prelaat zal ontwaren, wanneer hem de hulde van Nederlands catholijken zal aangeboden worden, zal zijn hart nog vervuld worden van blijdschap, wanneer hij daarbij tevens zal vernemen, dat een regtvaardig Vorst zijn wettig gezag heeft gehandhaafd, zijne onverdelgbare regten heeft geëerbiedigd, niet alleen tegen een drietal afgedwaalde onderhoorigen en een handvol dwaze en verblinde, zich noemende *denkende catholijken*, maar ook tegen het misbruik van magt door den Gouverneur-Generaal gepleegd. Bij het gevoel van eerbied, hoogachting en liefde, waarmee de catholijken den waardigen kerkvoogd bij zijne ontschepping zullen begroeten, zal zich paren het gevoel van dankbaarheid, liefde en hoogachting jegens den Koning, die het den catholijken vergund heeft, dien dag met ongemengde vreugd te vieren. De kreet van *leve Mgr. Grooff!* zal zich vereenigen en ineensmelten met de kreet van *leve de Koning!* Ja, wij vreezen het niet te zeggen: onze geëerbiedigde Vorst heeft het meeste bijgedragen tot opluistering der demonstratie, welke de catholijken aan Mgr. Grooff voorbereiden!

En zou de waardige man nu minder hulde verdienen, nu zijne goede zaak zegeviert? Verre van daar. Is het niet aan hem, aan zijne kalme beradenheid, aan zijne getrouwheid in het involgen van de stem zijns bisschoppelijken gewetens, dat deze zegespraak moet toegeschreven worden? Wat zou er geschied zijn indien God, in plaats van in zijne eidelooze barmhartigheid, aan dat gedeelte der christenheid, dat zoozeer opbeuring behoeft, eenen man te zenden, die er den bloei der godsdienst en deugd kon en zou doer herleven, in zijne regtvaardigheid en bilijken toorn over de droevige afwijkingen en overschilligheid, welke aldaar heerschten, toegelaten had, dat een der herders derwaarts gegaan was, zoo als hij soms in zijne ondoorgroondelijke raadsbesluiten toelaat? Indien Mgr. Grooff, in plaats van, sterk door den goddelijken bijstand, pal te staan in de vervulling der taak, welke God hem had opgedragen, en den schat welke hem door de Kerk was aanvertrouwd ongeschonden te handhaven en te bewaren, zich door de grootheid der tijdelijke magt en de hem toegevoegde bevestigingen had laten afschrikken en de zaak van God had verlaten, door eene slaafsche of vreesachtige gehoorzaamheid aan de onwettige

vorderingen des Gouverneurs-Generaals? Maar neen! Grooff stond pal, hij verkoos verbanning ja des noods den dood, boven het lafhartig verlaten der vanen van den Meester, wiens diep aan hij was. Grooff heeft zegevierd en lozen wij hem geen auwerau vlechten. Op den, catholijken bij ijver verdubbelen zich, en uwe algemeene bijdragen tot de plegtige demonstratie strekken ten bewijze, dat gij gevoelig, en dankbaar zijt jegens den man, die de eer, de waardigheid en den luister uwer Kerk zoo waardiglijk heeft gehandhaafd en zich zelve en zoo velen uwer broeders, door zijn coorstaat gedrag, van afval en scheuring behoedt heeft!

AMERIKA.

In de zitting van den Senaat der Vereenigde Staten van 15 april is eindelijk de zaak oopens de opzegging van het tractaat van 1827 betrekkelijk het gemeenschappelijk bezit van Oregon beslist. Na eene hevige beraadslaging, waarbij het gold de eenvoudige aanneming van het voorstel tot opzegging zonder voorbehoud, of het bijvoegen van het woord *minnelijke* bij het woord *eindschikking*, is het voorstel met laatsgenoemd amendement aangenomen met eene meerderheid van 40 der 54 stemmen.

Deze stemming heeft eenen levendigen indruk verwekt te New-York en in de andere deelen der Unie. De algemeene opinie was evenwel, dat de Kamer der Vertegenwoordigers, aan welke de bill verzonden moet worden, dezelve niet zal aannemen uithoofde van het daarin gebrachte vredesgezind amendement.

Men heeft tijdingen uit Mexico tot den 1 april. Het mexicaansch gouvernement behoudt zich in eenen meer en meer benardten toestand. Het heeft allen staatkundigen invloed en alle populariteit in het leger verloren; het leger wendt weder de oogten naar Santa-Anna. De ex-minister van oorlog, Almonte, benoemd minister aan het hof van Frankrijk, heeft zich naar Havannah begeven, met het doel, naar men zegt, van aan Santa-Anna het oppergezag, onder zekere voorwaarden aan te bieden. Die voorwaarden zouden aangenomen zijn door den ex-dictator en de geheimschryver van Almonte zou naar Mexico teruggekeerd zijn, om deze zaak ten einde te brengen. Men voegt er bij dat Santa-Anna zich waarschijnlijk met het eerste stoomschip naar Vera-Cruz begeven heeft.

De heer Skidell, americaansch minister, heeft den 31 maart Mexico verlaten. Het mexicaansch gouvernement, dat maar met al te veel regt vrees, dat de Vereenigde Staten zich zullen meester maken van Californie, om daardoor voldoening te erlangen van de gelden, welke zij beweren van Mexico te vorderen te hebben, heeft door deszelfs afgezanten te Londen en te Parijs de interventie van Engeland en Frankrijk doen intoeppen tegen de plannen van het americaansch gouvernement op dat gewest. Bij het vertrek der *Medway*, welke deze tijdingen heeft overgebracht, lagen voor Vera-Cruz vijf amerikaansche fregatten, terwijl nog twee anderen verwacht werden.

De vredebreuk tusschen de Vereenigde Staten en Mexico is beslist; de generaal Paredes heeft eene proclamatie uitgevaardigd, waarbij hij verklaart, dat de tegenwoordigheid der troepen van de Unie op de grenzen en langs de kusten van Mexico het dwingen om den heer Skidell niet te ontvangen. Hij protesteert op nieuw tegen de aansluiting van Texas en de bezetting van dat gewest door de troepen der Unie. Onmiddellijk daarna heeft de heer Skidell zijne papieren bekothen en zich ingescheept op het oorlogstoomschip *Mississippi*, met al het personeel der legatie. Intusschen is de inwendige toestand van Mexico niet gunstig. De generaal Paredes heeft onderscheidene dagbladen verboden, die van eene restauratie in eenen monarchalen zin gewaagden, verzekerende, dat bij de republiek zou handhaven. Deze aanslag op de vrijheid der drukpers heeft veel onvrede gewekt en de onderscheidene fracties der republikeinische partij hebben zich vereenigd tot een beroep op den ex-president Santa-Anna.

DENEMARKE

KOPPENHAGEN 28 april. De kroonprins van Denemarken heeft de aanvraag gedaan tot echtscheiding tegen zijne echtgenoot, de prinses Carolina van Mecklenberg-Strelitz, met welke hij in tweeën recht in het huwelijk is getreden in juli 1841 en

die in 1844 ten gevolge van eenen twaalfharen man, naar Neustrelitz, hij hare familie teruggekeerd, alwaar zij sedert dien tijd gebleven is. Het proces tot echtscheiding zal onmiddellijk geveerd worden en beslist door een commissie, bestaande uit geestelijken, edeltekorten door den Koning van Denemarken en een leetlijk door den groothertog van Mecklenburg-Strelitz.

De aanvraag tot ontbinding des huwelijks is grond op de reden van onoverwinnelijken afkeer (*odium incurabile*), welke, naar het beginsel tuthersche leer, welk beide echtgenooten belijde genoegzaam is om de vernietiging des huwelijks doen uitspreken.

De kroonprins was in eerste huwelijk getrouwd met zijne nicht, de prinses Wilhelmina-Maria, dochter van Koning Fiederik VI van Denemarken; dit huwelijk is ook door echtscheiding vernietigd.

Thans zal de kroonprins in derden echt treden met zijne nicht, de prinses Augusta, dochter van den landgraaf Wilhelm van Hessen-Cassel en de prinses Louisa Charlotta, dochter van Koning Christiaan VIII van Denemarken.

DUITSCHLAND.

Eene botsing, welke veel gelijkenis heeft met welke tusschen het pruisisch gouvernement den bisschop van Munster ontstaan is, schijnt in het aartsbisdom van Keulen op te rijzen. Alhoewel in plaats van aan het bisschoppelijk gezag het regt betwisten van wereldlijke onderwijzers te benoemen, zou het gouvernement aan Mgr. Geissel zelf, bevoegdheid ontnemen, de leeraren te benoemen, getoepen zijn, om de godsdienst te onderwijzen. Dit althans zou af te leiden zijn uit de volgende regelen, aan de *Augsb. Zeit.* ontleend.

» Men zegt dat een verschil gerezen is tusschen Mgr. den aartsbisschop van Keulen en het ministerie der erediensten over de benoeming tot geestelijke leeraarsplaatsen in de gymnasia en pastorale scholen. Tijdens het bestuur van Mgr. den aartsbisschop Ferdinand August von Spiegel benoemde het bisschoppelijk gezag de leeraren, met het godsdienstig onderwijs belast waren. Dit regt was evenwel aan Mgr. Clemens August Dröste zu Vischering betwist. De tegenwoordige minister der erediensten schijnt verschillende doelingen te koesteren.»

Indien deze berichten waarachtig zijn, is niet te betwijfelen dat Mgr. Geissel zal eenen krachten wederstand bieden aan de aanmattingen van den heer Eichhorn. Het is bekend dat men vroeger gerracht heeft, hem het opzigt te benoemen over het theologisch onderwijs der universiteit van Bonn, en zelfs de magt om de titularen, hoewel opengevallene plaatsen te benoemen; maar dat prelaat, op zijn goed regt steunende, niet ophouden heeft zich te verzetten tegen deze ongrijpelijke aanmatting tot dat hij zegevierd. De nieuwe moeilijkheden, welke men hem thans in den weg legt, zijn niet van minder gewichtig aard; zij bewijzen dat het kabinet van Berlijn steun naar de volvoering van het geliefkoosd plan strekt, namelijk de algemeene verovering der onafhankelijkheid van het kerkelijk gezag ten behoeve van tijdelijke magt.

— Uit Berlijn verneemt men dat het pruisisch gouvernement verlof verleend heeft tot de uitgave van een nieuw staatkundig dagblad. Bezelfs hooft redacteur zal de bekende geheimraad Bismarck zijn. De herinnering aan zijne deelname in de geweldadigheden, uitgeoefend tegen den roemwaardigen aartsbisschop van Keulen, en het aandeel hetwelk hij genomen heeft in de bedriegelijke kuipen van den heer Bunsen te Rome, zullen hem voortdurend niet in het vertrouwen der catholijken stellen.

ENGLAND

LONDEN, 28 april. Bij den aankomst van den heer van het Lagerhuis van den 4^{en} dezer heeft de heer O'Connell verklaard, dat hij, op verzoek van den heer Smith, de heer van het Lagerhuis, er van afzag zijne moeite te stellen tot deze invrijheidstelling. Sir Valentijn Blake en de heer P. S. Bauler zouden heden of morgen het betreffende doel voorstellen.

— De Bonden schrijft men dat brieven, van den heer van het Lagerhuis, de benoeming melden van den heer dr. Ullathorne, van Coventry, tot het apostolisch vicariaat van het oostelijk district, opgevoerd door het overlijden van Mgr. Briggs. Die keuze te Rome op Paschavond vangesteld. Dr. Ullathorne behoort tot de orde der Benedictijnen.

In Ierland en in de Vereenigde Staten vermenigvuldigen zich de bekeeringen even als in Engeland. De *Relast-Indicator* meldt dat de heer N. Neil, van Cushenden (Ierland) 82 jaren oud, de dwalingen van het protestantisme afzwoeren heeft om het catholiek geloof te omhelzen. Weingte dagen nadat hij zijn hart voor het ware licht geopend had, gaf hij zijne ziele de laatste aandeningen van godsvrucht, aan zijnen Schepper weder.

Een dagblad van Boston, de *Observer-epistol* meldt ons dat twee protestantische meisjes, dochters van twee hooggeplaatde personen, insgelijks tot den school der roofdache Kerk zijn teruggekeerd.

De Engeland heeft mejuffrouw Bridges, dochter van Mathias Bridges, Esq van Aldershot, Major, Surrey in de laatste dagen van de Vaste te Prior-Park, hare afzwering van het protestantisme gedaan.

SPANJE.

De dagbladen van Madrid van 1 mei zijn opgevuld met bijzonderheden over de gebeurtenissen van Galice. De generaal Concha is verheven tot den rang van generaal. De oproerige bataillons zijn ontbonden en de oproerige personen vaandels zijn gespragt in de kerk van Atocha en met een zwart vloers overdekt tot teken der ooneer, aan deze in de handen der opstandelingen aangeaan.

Het stoomschip *Vulcanus* heeft den 25 de haven van Corogna verlaten om de vlagtende opstandelingen te achterhalen.

De generaal Puig Samper is voor eenen krijgstraad gebragt. De soldaten die deel hebben gemaakt der oproerige benden zijn veroordeeld tot tien jaren langere diensttijd als waar toe zij wettiglyk verplicht waren. De onderofficieren zijn voor de krijgsraden gevoerd.

De *Esperanza* meldt de beruchte *Canli* vormalig opperhoofd der *Canli* van Barcelona die zich laten overtuigen door de regering van Aliante geplaatst te worden. De *Canli* van 30 april te Madrid gevangen genomen is, alwaar hij onder eenen valschen naam was binnens gelopen.

FRANKRIJK.

PARIS 6 mei. Gisteren, de verjaardag van het overlijden van Keizer Napoleon zijn in onderscheidene kerken der hoofdstad lyknissen gevierd, onder anderen in de kerk van St. Louis des Invalides. De bevelen van het keizerrijk hebben zich als naar gewoonte naar het plein Vendôme begeven, om er talwerkkransen neder te leggen aan den voet van het standbeeld van Napoleon.

PARIS 6 mei. Gisteren is gisteren op nieuw verhoord door de commissie in tegenwoordigheid der commissie. Het rapport van den heer Didier met onderscheidene getuigenissen, aanlag geconcludeerd.

Gisteren heeft de commissie, bijstaan van den procureur-generaal eene conferentie bij den kanselier gehouden met eenen uitspraak houdend heeft.

— Onderscheidene dagbladen zijn met regt verwonderd over de *Moniteur* de redevoering van den Aartsbisschop van Parijs, ter gelegenheid van de feestdag van de heilige Agathe, die medegedeeld. Aan al de bij die gelegenheid voorgedragene komplimenten, werd dit met de meeste belangstelling door het publiek verwacht: en het is het eenige dat niet medegedeeld is. Thans moeten wij verwachten dat de redevoering van den Aartsbisschop bepaaldelyk *gerapporteerd* is. Wij hebben dan ook te neer leedweten, dat degenen, die in de gebedenheid zijn geweest den waardigen prelaat te hooren, den partij verklaren dat hij eene ydel gesproken heeft, maar en der godsdienst waardig overeenkomende met de verhevene gedachten, welke de gebeden die het onderwerp van al de redevoering is, die eene priesteren. Men verhaalt, wel is waar, dat de vrijheid der Kerk heeft durven gedruken over dat onderwerp eenige verlangens heeft, welke de heer Martin (du Nord) uitsprak, welke de heer Martin heeft waarschijnlijk te redvoering van den aartsbisschop van Parijs, die eene eerigenoten als die van den voorzitter van het Consistorie.

Wijl onze bisschoppen blootgesteld en zelfs gevoornen zijn tot het hooren der gewaardigde redevoering, welke de ministerieel censuur later bij den oppoet terughoudt, behoort men door eere kleine circulaire of een ander middel, hen vooruit kenbaar te maken, wat zij moeten zeggen of niet zeggen, wanneer de Kroon hen tot de eer

to laat haar bukkte te komen hooren: doch, zoo wij eenen raad te geven hadden, het eenvoudigste en zekerste ware was niet toe te laten. (U. Unstrut)

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH, 10 Mei.

— De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft in hare zitting van den 6 dezer zich met de volgende wetsontwerpen vereenigd: 1. Wegens de voorrechten aan den franschen handel te verleenen. 2. Wegens de burgerlijke pensioenen. 3. De onderscheidene ontwerpen houdende vermeerdering van de begroting der uitgaven over 1846 en 1847 voor de betaling der pensioenen.

— Uit Udenhout meldt men ons, dat H. vrijdag eene weduwe, die van tijd tot tijd aan krankzinnigheid leed, des avonds ten tien ure door hare kinderen vermist wordende, in eenen put achter de woning gevonden werd. Haar zoon ziet haar, en springt haar, zonder zich te bedenken, na, onder den uitroep: «dit zal mij het leven kosten, maar in Gods naam.» De poging der kinderliefde mocht niet, met een goed gevolg bekrond worden. Moeder en zoon kwamen aldaar op eene noodlottige wijze om.

— Men verneemt uit eene goede bron, dat Z. Exc. de minister van Justitie voor als nog geene verandering zal brengen in de titels van het eerste boek van strafregt, maar daarmede zal wachten tot eene volgende zitting, en alsdan teregt het 2de en 3de boek voordragen.

NECROLOGIE VAN DEN HEER STAATSRAAD MR. J. H. KIVITS.

'S HERTOGENBOSCH, 10 Mei. De treurige mare van het overlijden van den Hoog Edel Gestrengen Heer Mr. J. H. Kivits heeft onze stad diep getroffen, en allen betreuren den man, die als practiserend Advocaat getoond had, wat hij ook als Staatsraad zou geweest zijn, zoo hij diebaat teven langer had mogen genieten. Hij was de ouders van den deftigen staad, den 5 Januarij 1808, te 's Hertogenbosch geboren, werd J. H. Kivits voor de studien opgeleid, welke hij op de Latijnsche scholen zijner geboorteplaats en vervolgens in het kleine en groote seminarie te St. Michiels-Gestel begon, en te Luik en Leiden met volloopde. Hij bezat in zijne studie jaren het voorregt, met de grootste gemakkelijheid alles te bevatten, wat hem werd voorgelgd, was op de Latijnsche scholen steeds de eerste van zijne talrijke klasse, de bereijng zijner leeraren en de vriend zijner medeleerlingen. Aan de Universiteit van Luik trok hij de oplettendheid der Professoren door zijne vorderingen in de klassieke letterkunde en eene hem eigene vaardigheid om in het latijn of fransch over wetenschappelijke onderwerpen grondig te redeneren; zoo dat hem het vooruitzigt geopend werd, om eenmaal eenden leerstoel der hooge school te bekleden. Doch de ontvensting van 1830 verijdelde dit plan, en hij ging naar Leiden over, alwaar hij den 6 oktober 1831, tot Doctor in de beide regten bevorderd werd, na het verdedigen van zijn proefschrift: de *Mutuo secundum principia juris romani ac hodierni*, waarin deskundigen toen reeds den lofschen, betoeltrane opmerkten, welke hem later aan de balje zoo zeer werd onderscheiden. Na deze promotie zette hij zich als practiserend Advocaat te 's Hertogenbosch neder en vohd in den Ed. Hoog Achtb. heer Mr. L. A. Lightenvelt, die destijds als Advocaat eene aanzienlijke praktijk bezat, een belangstellend patroon en leidsman, wien zijne zeldzame bekwaamheden zoo veel achting en vertrouwen inboezemden, dat hij bij den Hoogen Raad naar 's Hage geroepen, niet aarzelde, om aan zijn jeugdigen vriend de gheele praktijk over te doen en zijne cliënten aan hem aan te bevelen.

Alzoo was Kivits op den 24 jarigen leeftijd een der meest gezochtste advocaten in Noord-Brabands hoofdstad, wiens werkkring dagelijks uitgebreider, wiens diensten aan zijne medeburgers bewezen, dagelijks gewigtiger werden. Zijne verdiensten als rechtsgeleerde waren onwaardebaar; toegerust met eene uitgebreide kennis van het Romeinsche en kostumer-regt, doorknied in de fransche en later Nederlandsche wetboeken, was hij de veilige vraagbaak voor ieder, wien belangrijke regtsquestien voorkwamen. Zijne mannelijke welsprekendheid, zijne kernachtige taal vol sierlijkheid en duiteljkheid, weergalmdo dagelijks door de rechtszaal en boefde zijne registers, die hem om zijne kunde hoogachtten en om zijne edelaardige inborst en innemend karakter op grooten prijs stelden.

Hij deinsde niet terug voor moeilijke en ingewikkelde geschilpunten en men heeft het aan zijnscherpzinigheid dank te wijzen, zoo er eenig licht is opgegaan in het devolatie regt en in de beent, en laterlijke regten in Noord-Brabant, welke voor hem minner zoo grondig behandeld waren geveato. In gewistige erintale procedures schitende vooral zijne wogstlepende welsprekendheid, die op het talrijk gehoor en de registers den diepsten indruk maakten, en niet zelden een traan van medelijden en deernis uitlokten. Zijne scherpzinnigheid vond in de hooplooste zaken menigwep punten van verdediging, die het minste veruoed waren, en de zaak tot een gelukkig einde bragten.

Het kon niet anders of voor zoo een man moesten weldra de deuren van alle collegien geopend worden. Hij werd dan ook lid van den Raad der Stad, Regent der Godshuizen, Lid der Provinciale Staten enz. enz. en toonde dat hij overal op zijne plaats was. Geene onderwerpen van aanbelang kwamen daar voor, of Advocaat Kivits nam er een werkzaam deel in, zijne adviezen en rapporten drongen steeds den stempel van nauwgezet onderzoek en kenmerkten zich door eene bondige ontwikkeling van denkbeelden, vlagheid van bevassing en doelmatigheid van uitdrukken.

In november jl. werd hij door Z. M. onzen geerbiedigden Koning tot de aanzienlijke betrekking van Staatsraad geroepen; hij nam de volgende maand reeds zitting en weldra wenschten zijne ambigenooten elkander geluk met deze aanwinst. 's Hertogenbosch had hem ongaarne uit hare muren zien vertrekken en ook hij was aan zijne geboorteplaats gehecht; doch op de stem des Konings hielden alle bedenkingen op, en hij nam afscheid van zijne dierbare ouders, familie en talrijke vrienden in de hoop van in een nienwen werkkring het vaderland nog meer van nut te kunnen zijn. Hij gevoelde zich dan ook zeer gelukkig in deze betrekking, toen eene zenuwzinking hoorts hem aantaste en den 8 mei jl. een einde maakte aan zijn nuttig en dierbaar leven, nalatende eene bedroefde weduwe met vier kinderen, terwijl zijne ouders over zijn verlies ontroostbaar zijn en menige vriend eenen dankbaar n traan aan zijne nagedachtenis wijdt.

Hem was het zeldzaam geluk te beurt gevallen, om warme vrienden te tellen in elken standen rang, der maatschappij, en hij verstond de kunst, om leders welwillendheid en hoogachting te verwerven. Hij was de vriend van allen, die zich op kunsten of wetenschappen toelgden; hij was zelfs een gelukkig beoefenaar der oude en nienwe letterkunde en geschiedenis, en hij beschouwde den tijd, welke hij als curator der Latijnsche scholen, als tweede Voorzitter van het provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord Brabant, of als lid der commissie tot het stedelijk Archief werkzaam was, als uren van uitspanning.

Hij was een teerminnend zoon en broeder, een liefderijk echtgenoot en vader een nauwgezet christen en edel menschenvriend. Zijn verscheiden was treurig, maar berustende in den wil des Heeren, had hij zich voorbereid, om met kalme en vertrouwen op Gods barmhartigheid de eeuwigheid in te gaan.

H.

Mengelwerk.

Konstantinopel 7 april 1846.

De gebeurtenissen van Polen en het Syrisch vraagstuk. — De Oostenrijksche staatkunde. — Het illyrisch slavonismus. — Deszelfs weerstand aan het *Madjarismus*. — De illyrische taal en drukpers — Kenners dezer letterkundige beweging. — Albanie. — Terugkeer tot het catholicismus van eene uiterlijk Turksche bevolking. — De pligt van Frankrijk.

Konstantinopel is een middenpunt, waarop zekere staatkundige schokken, schijnbaar vreemd aan het ligchaam des ottomanischen rijks, doch welker verband en zamenhang een meer navorschend oog niet ontgaan, zich spoedig vereenigen. Wie hijv. zou zich bij 't eerste oogopslag kunnen verbeelden, dat de gebeurtenissen van Polen eenigen invloed kunnen hebben op de inwendige bezwaalingen van den Divan over het Syrisch vraagstuk? En niettemin zal zulks zeer duidelijk worden, wanneer wij gezegd hebben, dat Rusland en Pruisen, over de laatste beweging, welke zij voor een gedeelte aan eene catholijke reactie toeschrijven, verscherpt zich daarover wreken willen op het catholicismus en op Frankrijk, dat het ondersteunt, door de

eindbeslissing van het verschil in den Libanon te beletten of te vertragen. De vijf groote mogendheden waren het bijna eens over de gevoeligheid van een christen opperhoofd te kiezen; er bleef nog slechts de keuze des persoons over; maar ziet, eensklaps trekken de twee Noordsche Hoven terug; of toonen zich boos en verzetten zich onder de hand. Oostenrijk, altijd bereid om terug te komen op hetgeen het kan bemoeijelijken of in gevaar brengen, heeft het middel gevonden om niet meer te laten raden wat het wil of wat het doet; het keert in het duistere terug, of liever, het doet als die halfslachtige dieren, die het water waarin zij zich verbergen, troebel maken.

Oostenrijk, niet minder als Rusland, heeft een onmiddellijk belang in al hetgeen bij de Slavoniërs omgaat, en beide zijn met Turkije in aanraking, door middel van bevolkingen, welke tot dat groot huisgezin behooren. Van de zijde van Rusland vindt men de Serviërs en de Bulgaren; van de zijde van Oostenrijk de Bosniërs en eenige gedeelten van het illyrisch geslacht. Het grieksch schisma, steeds heerschende in Bulgarije en Servie, de meer op het russisch zwevende taal, het schriftstelsel, voortspuitende uit de oude liturgische taal, dit alles vormt even zoo veel banden van vereeniging, ondanks den afkeer welke men er tegen het russisch despotisme voedt. De catholieke godsdienst, eene taal, welke meer de latijnsche taal tot grondslag heeft, en het gebruik derzelfde schriftletters als in het Westen, werpen daarentegen tusschen Bosnië en het Slavonisch Oosten eenen scheidsmuur op, waarvan het hof van Weenen tracht zich een bolwerk te maken. Het is belangwekkend dat hof te zien worstelen tegen de slavonische beweging, welke in het Keizerrijk is uitgebroken; dezelve niet kunende onderdrukken heeft zij haar verzwakt, gewijzigd en op eenen weg geleid, waarop zij het, met hare gewone behendigheid, ter harer hulp aanwendt, tegen zooveel andere vijandelijke magten, welke haar bedreigen. Het slavonisme wordt in hare handen een tweesnijdend zwaard, nu eens tegen het russisch panslavonisme, dan weder tegen het madjarisme of de hongarijische nationaliteit gekeerd. Deze staatkundige tegenstand verbergt zich zeer behendig onder den dekmantel van eenen zuiver letterkundigen ijver. De Dalmatiërs en Croatiërs, schijnbaar voor het behoud hunner taal strijdende, dienen om de heerschzuchtige plannen van Rusland en de revolutionaire pogingen van Hongarije te verijdelen. Het is nu omtrent twaalf jaren geleden, dat deze letterkundige ontwakings plaats heeft gehad, veroorzaakt door de kunde en edelmoedige opofferingen van den heer Ljudoit Gaj. De drukpers is het strijdperk geweest, hetwelk de kampvechters der slavonische nationaliteit betreden hebben, en sedert dien tijd hebben zij niet opgehouden zich te bestrijden in dagbladen, waarvan eenige van staatkundigen aard, anderen uitsluitend aan de letterkunde en schoone kunsten gewijd zijn. De illyrische taal, als een patois vermaand, is door een wezenlijk enthousiasme verreesd geworden en heden komt zij, schitterend van leven en jeugd, uit haar graf te voorschijn. Agram, het middenpunt dier nationale en letterkundige beweging, heeft deszelfs publicisten, gezochte redacteurs en academie. Het best geschreven dagblad in dien trant is de *Danitsa of Morgenster*, welke geregeld dichtkundige mengelingen andere artikelen vol smaak en geleerdheid levert. Onlangs zeide de schrijver der beknopte opgaaf der volksgezangen, de heer Nicolaas Tomnasev, van zijne taal sprekende, op eenen toon van zelfbejagen: «Onze taal *naskyesh* (dit is het woord waarmee zij aangewezen wordt), is krachtiger dan de Latijnsche en italiaansche talen en niet minder rijk dan de grieksche; zij paart de welluidendheid aan de kracht; grene rangschikking van woorden, geen tint van uitdrukking, welke niet op eene gelukkige wijze kunnen worden voorgedragen.» Inderdaad, dit slavonisch dialect behoort tot het geslacht der talen, waarbij het vergeleken wordt en waartegen het zich durft meten, het is ook een vlugteling uit de aziatische wereld, welke zich langs andere wegen en uitgestrekte kronkelpaden plaatste tusschen deszelfs broeders of zusters, die niet een roemrijk verleden schitterden, terwijl het zelf in het duistere en stilzwijgen verteerde. Heden echter vordert het zijn aandeel in den roem, en het woordboek van den heer Vok Stefanowich geeft aan hetzelve de middelen aan de hand om aan den dag te komen en te schitteren. De gezangen, de spreekwoorden, de sprookjes worden met zorg opgezameld, en alleen in Croatie en Dalmatie, maar ook nog bij de Bosniërs en in Hercegovine. Doch

tegelijk met den smaak voor de taal herleest het vaderlandsch gevoel; al die volkeren, verspreide leden van hetzelfde van een gereten gezin, zoeken elkander op, roepen elkander en zeggen: Eendragt maakt magt; *v slozi je jakost*. Hij die daarin niets anders zou zien dan eene uitpoodiging tot eene letterkundige bijeenkomst, zou voorzeker zeer ouyerstaendig oordeelen. Oostenrijk kan hiervan niet onkundig zijn; ook wordt nergens met meer behendigheid de staatkunde van verdeling en tegenwigt in werking gebracht. Den onafhankelijkheid en vrijheidgezinden aard kenkende van Hongarije, hetwelk eertijds eene zekere opperheerschappij over die landen uitoefende en hen zijne half tartaarsche taal zou willen opdringen, begunstigt het met eene in het oog loopende partijdigheid de illyrische partij en laat de drukpers vrij de bittendste schotschriften tegen de *Madjars* uitbrengen. Doch de laatste gebeurtenissen in Polen zullen ongetwijfeld eene wijziging in die tactiek brengen en de schaal der gunsten zal, voor een wyl, naar de zijden der Hongaren overslaan. Dit ernstig spel, onder vermakelijke uiterlijkheden, verdient nagegaan en betracht te worden; het zal een nieuw licht werpen over de inwikkelingen van het tooneel, dat het Oostersch vraagstuk oplevert.

Zoo wil, bijvoorbeeld, Oostenrijk nog, in naam der godsdienst het recht van bescherming uitoefenen op de talrijke christenen in de aangrenzende turksche gewesten. Aan de catholieken zendt het priesters en zendelingen; maar de nevengeachtten welke men aan die staatkunde toekent, zijn zeer noodlotig voor de zaak der godsdienst, wyl zij haar doen voorkomen als inbetende strekken ter bevordering van aardse en menschelijke belangen. Ook is de catholieke bevolking van Albanie blootgesteld aan herhaaldelijke vervolgingen; hetzij van de zijde der turken, hetzij van die der schismatieke christenen. Omtrent dertig jaren geleden gingen, ten gevolge van dardanige beproevingen, duizend gezinnen (anderen zeggen vier duizend) tot het islamisme over. Men zegt dat die arme lieden in den grond hun harte het geloof bewaard hebben dat zij uitwendig afgezworen hebben. Het bewijs daarvan is, dat einstreeks vier honderd gezinnen, gebruik willende maken van het verlof dat aan de afgevallenen den terugkeer tot het christendom veroorlooft, verlangen om weder catholiek te worden. Men heeft ze bij de Porte van oproerige complotten beschuldigd en de tegenwoordigheid van een Oostenrijksch priester scheen den laster te bewaarden; men heeft ook nog gezegd, dat zij zich wilden ontheffen van de hoofdelijke belasting, welke in het algemeen op de christenen drukt, dit is echter onwaar en honderd twintig dier bekeerlingen moediger dan de anderen, zijn naar Thessalonika gegaan, om de bescherming van den franschen consul in te roepen. Deze heeft in die teedere zaak evenveel vastberadenheid als opgeveinsdheid aan den dag gelegd. Hij heeft zich niet zoo veel klem bij de Pacha op de nieuwe wet beroepen, welke, na twee jaren gelden, door de vertoogen der diplomatie verkregen is, dat de catholieke zending der stad die ongelukkigen in de gevangenis, waarin zij opgesloten zijn, heeft mogen bezoeken, en van vier, die door eene besmettelijke ziekte aangetast waren, het heilig sacrament van boetvaardigheid toedienden. Men voegt er bij, dat al de andere leden dier families met eene aandoenlijke godsvrucht deszelfs hulp der godsdienst ontvangen hebben. Men vraagt zich af wat de Porte doen zal. De verdraagzaamheid van Reschid, hoofd van het nieuw ministerie, geeft de hoop dat de vrijheid van geweten geëerbiedigd zal worden, men spreekt er echter van, dat deze neophyten verplaatst of verbannen zullen worden, of schoon zij vragen, te midden hunner albanesche broeders in het bezit hunner eigendommen te mogen blijven. Hier kan Frankrijk op eene bewonderenswaardige wijze de taak vervullen, welke de Voorzienigheid het heeft opgelegd, zonder aan Turkije reden tot argwaan te geven. Inderdaad, Frankrijk verlangt evenzeer als Turkije het staatkundig behoud van deszelfs onderdanen; alleen pleit het voor hunne heiligste regten; het verdedigt in hen de zaak der vrijheid en regtvaardigheid. Hoe veel kracht en luister zou de openlijke, volhardende en algemeene verdediging dier twee beginselen niet aan hetzelve bijzetten! Hoe gemakkelijk is voor hetzelve eene taak, unuitvoerbaar voor de andere zelfs catholieke mogendheden! De godsdienstige aristocratie van Albanie zou hetzelve, onder dit opzigt, dienige en eervolle pligten ter vervulling aanwijzen. Doch, wij vreezen te wijdloopig te worden; het zij, ten slotte, genoeg te zeggen dat de catholieken

er gebrek hebben aan herders, aan scholen en aan bescherming, omdat de nationale partij hen beschuldigt van door Oostenrijk beschermd te worden; en dit is ook naar men beweert, de reden, welke de E.E. PP. Jesuiten onlangs gedwongen heeft, hinnen zending naar Skudra (Seutari) op te geven.

(Par. corr. van l'Univers.)

LATERE BERIGTEN.

Een belgisch dagblad zegt dat de commercieele onderhandelingen tusschen Nederland en België eene belangrijken stap naar derzelver minnelijke beslissing zijn noorwaarts gegaan. Van beide zijden is men even begeerig, om door transactie een einde aan de zaak te maken. Dit einde schijnt dus zeer nabij te zijn.

De belgische senaat heeft den 9 de politieke bevelsradslagen over daarstelling van het cabinet geëindigd, zonder dat er eene stemming heeft plaats gehad, wyl de oppositie geenerlei voorstel heeft gedaan.

De rev. D. Busten, pastoor van het koninklijk hospitaal te Dublin, heeft openlijk protestantismus afgezworen in de kerk van den H. Franciscus Xaverius. De nieuw bekeerde onderscheidt zich door zijne uitgebreide kundigheden. Hij is oom van den vermaarden kunstenaar Busten.

Advertentien.

* * Bevallen van een' ZOON, Vrouw LEONIE SASSEN, geliefde Echtgenoot van Mr. WILLEM SASSEN J. Maastricht den 9 mei 1846.

* * Op 8e Mei 1846, Overleed te 's Gravenhage in den ouderdom van 38 Jaren, voorziet van de laatste H. H. Sacramenten Mr. JUSTINUS HENDRIKUS KIFFTS, lid van den Raad van State en van de Provinciale Staten van Noord-Brabant, hartelijk geliefde Echtgenoot van C. L. A. D. VAN ERP. Eenige kennisgeving.

* * Een bejaard Heer, gezond en sterk van gestel, verlangt tegen primo Augustus aanstaande, in eene kleine Stad of aangenaam dorp, in de Provincie Noord-Brabant, Gelderland, aan de groote route van Holland in een stil fatsoenlijk Huisgezin, de R. O. Godsdienst belijdende, KOST, INWONING en BEWASSCHEN.

De vereischten zijn: Een Burger pot, vrije Kamer en klein Slaapvertrek, met Stoelen, Glasgordijnen, Tafel, Bed en toebehooren, en vrije wandeling in den Tuin. Reflectorenden worden verzocht, met opgave van prijs, zich te adresseren met franco brieven onder de Letters A. Z., bij den Boekhandelaar C. A. VIEWEG, te Nijmegen.

M. SCHROEDER GEB. BODENSTAFF,
Te 's HERTOGENBOSCH, (Vughtestraat) Berigt dat zij ontvangen heeft de NIEUWE MODELLEN van Hoeden, Mutsen, Mantelets, GENAAMD: VISITES, CAPRICES

Haar MAGAZIJN is als naar gewoonte voorzien van verschillende soorten van Groend'Italie, Gros de Naples, en andere Zijden, Stofheeden, enz.

* * De Boekverkoopster J. W. VAN LEEUWEN te Leiden, heeft alom verzonden het WELGELIJKEN PORTRET van den Hoog Eerwaardigen Heer J. Groff, Bisschop van Canea, Pabarius Apostolicus van Neerland Oost-Indien, geteekend naar het origineel van de Heer J. Groff, Prijs 20 Cents. Chineesch Portret 40 Cents. Met Cadre 60 Cents.

Beurs van Amsterdam.
Zaterdag 9 Mei ten vier ure.
W. 8. 2 1/2 pCt. 60, Nieuw 100, 3 pCt. 72 1/2. Dito 4 pCt. 94 1/2. Handel 168, 1/2. Ardens 98 p. st. 21 1/2. Spanje Binn. 3 pCt. 31 1/2. Oude Renten 105 1/2. Dito 90. Do. Sfeelie en 108. 89 1/2. Mex. 32. Peru 22.
Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY te 's B.